

Covenant of Mayors
for Climate & Energy

Հայաստան՝ ուսուցողական սեմինար
Հայաստանում Դաշնագրի ստորագրողների
համար «ԿԷԶԳԾ/ԿԷԶԿՊԳԾ իրականացման
ֆինանսական ապակտները»

Հայաստանում Քաղաքապետերի դաշնագրի ներկա վիճակը՝ ԿԷԶԳԾ/ԿԷԶԿՊԳԾ միջոցառումների շեշտադրումով

*Ա. Խարազյան
ԵՀ “Քաղաքապետերի դաշնագիր” Արևելք՝ ծրագրի փորձագետ
ք. Երևան
28-ը նոյեմբերի 2017թ.*

Եվրոպական հանձնաժողովի
«Քաղաքապետերի դաշնագիր»
նախաձեռնությունը

Քաղաքապետերի դաշնագիրը որպես ԵՄ Էներգետիկ և կլիմայական քաղաքականության իրականացման հիմնական գործիքներից մեկը

Նախաձեռնությունը
մեկնարկել է 2008թ.՝ ԵՀ
Էներգետիկ հարցերով
գլխավոր դիրեկտորատի
մասնակցությամբ

Նպատակը՝ ...միավորել **տեղական
և տարածքային իշխանությունները**,
որոնք ստանձնել են կամավոր
հանձնառություն իրենց
տարածքներում իրականացնել
կայուն էներգետիկ զարգացմանը և
կլիմայի փոփոխության մեղմմանն
ուղղված միջոցառումներ...

Քաղաքապետերի դաշնագիր. առաջին փուլ (2008-2016թթ.)

Կրճատել քաղաքներում (համայնքներում)
ջերմոցային գազերի արտանետումները
20%-ով մինչև 2020թ.՝ ելակետային տարվա
ցուցանիշների համեմատությամբ

Գոծողություններ՝

- Համապատասխան վարչական կարողությունների
ստեղծում:
- Ելակետային տվյալների հավաքագրում
- **Կայուն էներգետիկ զարգացման ռազմավարության
մշակում:**
- Ռազմավարության իրականացում և մոնիտորինգ:

Դաշնագրի զարգացումը. կլիմայի փոփոխության մեղմում + հարմարվողականություն

2008թ.

Քաղաքա-
պետերի
դաշնագրի
մեկնարկ

2011թ.

Դաշնագրի
ընդլայնում
դեպի
Արևելյան
Եվրոպա.
ՔԴ՝ Արևելք
ծրագրի
մեկնարկ

2012թ.

Դաշնագրի
ընդլայնում
դեպի
Հարավ.
“CES-MED”
ծրագրի
մեկնարկ

2014թ.

Հարմար-
վողակա-
նության
ընդգրկում
“Mayors
Adapt”
նախաձեռ-
նության
մեկնարկ

2015թ.

ՔԴ և Քաղաքա-
պետերը
հանուն
հարմարվողա-
կանության
նախաձեռնու-
թյունների
միացում

2016-17թ.

“Քաղաքա-
պետերի
դաշնագիր
հանուն
կլիմայի և
էներգիայի”
նախաձեռ-
նության
մեկնարկ

Քաղաքապետերի դաշնագիր. երկրորդ փուլ (2016-2030թթ.)

- Նվազեցնել CO₂ (հնարավորության դեպքում նաև այլ ՋԳ) արտանետումները առնվազն **30%-ով մինչև 2030թ.**
- Բարձրացնել համայնքների դիմակայությունը կլիմայի փոփոխության հանդեպ՝ կլիմայական ռիսկերի և խոցելիության գնահատման և հարմարվողականության միջոցառումների իրականացման միջոցով:
- Մշակել, հաստատել և իրականացնել **Կայուն էներգետիկ զարգացման և կլիմայի պահպանման գործողությունների ծրագիր (ԿԷՋԿՊԳԾ):**

Ավելի հավակնոտ նպատակներ

Նպատակներ	Քաղաքապետերի դաշնագիր (2008-2016թթ.)	Քաղաքապետերի դաշնագիր հանուն կլիմայի և էներգիայի (2016-2030թթ.)
Ջերմոցային գազերի կրճատում	20%-ով՝ մինչև 2020թ.	30%-ով՝ մինչև 2030թ.
Արտանետումների եղակետային կադաստրի կազմում	Այո	Այո
Կլիմայի փոփոխության մեղմման գործողություններ	Այո	Այո
Կլիմայի փոփոխության ռիսկերի և խոցելիության գնահատում	Ոչ	Այո
Հարմարվողականություն	Ոչ	Այո
Գործողության ծրագիր	ԿԷԶԳԾ	ԿԷԶԿՊԳԾ

Կլիմայի փոփոխության մեղմման բնագավառները

Էներգախնայողություն շենքերում և շինություններում

Քաղաքային (համայնքային, մասնավոր) տրանսպորտ

Համայնքային փողոցային լուսավորություն

Էներգիայի տեղական արտադրություն

Կանաչապատում

Թափոնների կառավարում

Իրազեկության բարձրացում

Հարմարվողականություն

Ռիսկերի և խոցելիության գնահատում

- Տվյալ համայնքին կամ տարածաշրջանին հատկորոշ **կլիմայական վտանգների (ռիսկերի)** նույնականացում:
Օրինակ. ջերմային ալիքներ, երաշտներ, ջրհեղեղներ և ուժգին փոթորիկներ, անտառային հոդեհներ, սողանքներ և այլն:
- Համայնքի կամ տարածաշրջանի սոցիալտնտեսական և բնապահպանական **խոցելիությունների** նույնականացում:
- Առավել խոցելի բնագավառների նույնականացում. շենքեր, տրանսպորտ, էներգետիկա, ջուր, թափոններ, գյուղատնտեսություն, առողջապահություն, կենսաբազմազանություն և այլն:

Եվրոպական հանձնաժողովի աջակցությունը Արևելյան գործընկերության երկրներին. «Քաղաքապետերի դաշնագիր՝ Արևելք» տարածաշրջանային ծրագիրը

ԵՀ «Քաղաքապետերի դաշնագիր՝ Արևելք II» ծրագրի մասնակից երկրներ

Արևելյան գործընկերության 6 երկրներ.

- Հայաստան
- Վրաստան
- Բելառուս
- Ուկրաինա
- Մոլդովա
- Ադրբեջան

ԵՀ «Քաղաքապետերի դաշնագիր՝ Արևելք II» ծրագրի գործողությունները (2016-2020թթ.)

- Կարողությունների
զարգացում

- Տեխնիկական և խորհրդատվական աջակցության
ծառայություն

- Համագործակցություն
հիմնական շահառուների հետ

- Տեղեկատվության
տարածում և
իրազեկություն

- Դոնորների և ֆինանսական կառույցների
ներգրավում

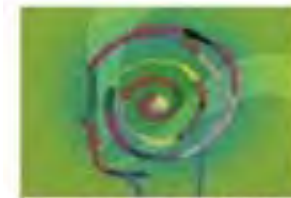
Իրականացնող կազմակերպությունները

**Հայաստանի
Համայնքների
Միություն**

**Բելառուսի
երկխոսության և
համագործակ-
ցության
աջակցության
հիմնադրամ**

AEER
**Մոլդովայի
ԷԽ և ՎԷՌ Ալյանս**

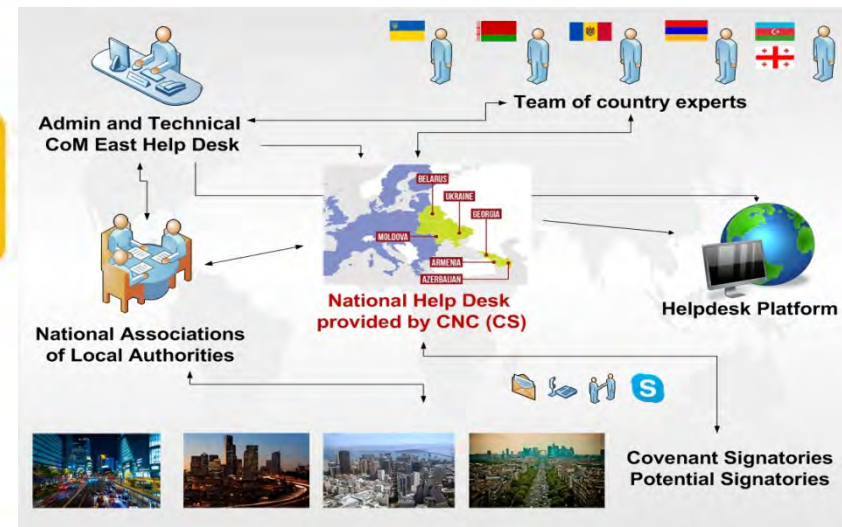
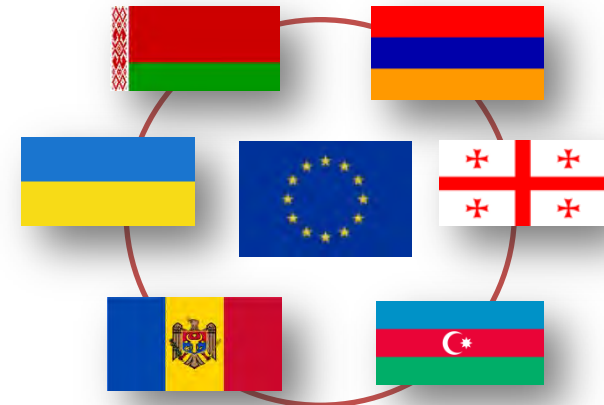

**Ուկրաինայի ԷԱ
քաղաքների
ասոցիացիա**

**Վրաստանի ԷԱ
կենտրոն**

Միջազգային աշխատանքային և փորձագիտական խումբ

Քաղաքապետերի դաշնագրի կարգավիճակը տարածաշրջանում և Հայաստանում

Դաշնագրի վիճակագրությունը ԱլԳ տարածաշրջանում՝ 11.2017թ. դրությամբ

Երկիր	Թիվը	Գործող						Կասեցված
		Գործող	Նոր	Բնակչություն	Ծածկույթ	ԿԷԶԳԾ	ԵՄ աջակցություն	
Հայաստան	21	17	9	1,397,900	45.7%	8	2	4
Ադրբեջան	2	2	1	106,900	1.1%	1	0	0
Բելառուս	30	26	16	2,039,500	21.3%	10	3	4
Վրաստան	18	16	5	2,112,100	42.8%	11	1	2
Սոլովովա	38	17	6	442,100	12.5%	13	5	21
Ուկրաինա	198	145	72	14,750,400	33.2%	81	11	53
Ընդամենը	307	223	109	20,848,900	27.7%	124	22	84

ԶԳ արտանետումների տարեկան կրճատում մինչև 2020թ.՝ **20 մլն տCO2**
 Գումարային տարեկան էներգախնայողություն մինչև 2020թ.՝ **մոտ 45 ՏՎտժ**

Դաշնագրի վիճակագրությունը Հայաստանում՝ 11.2017թ. դրությամբ

- **21** մասնակից **քաղաքներ** (**4** կասեցում)
- **8** **ԿԷԶԳԾ** ներկայացված և հաստատված է
- **2** **Ազգային համակարգողներ**
  - ՀՀ էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարություն
  - ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն
- **2** **Աջակիցներ**
  - Հայաստանի համայնքների միություն
  - Էներգախնայողության հիմնադրամ

Դաշնագրի մասնակիցները Հայաստանում՝ պարտավորություններ 20% մինչև 2020թ.

Համայնք		Ստորագրում	ԿԷԶԳԾ-ի կարգավիճակը
1	Ծաղկաձոր	09.06.2009 թ.	Հաստատված են ԵՀ-ի Ուսումնասիրությունների միավորված կոնսորցիոնի կողմից
2	Հրազդան	21.05.2013թ.	
3	Ապարան	02.09.2013 թ.	
4	Սպիտակ	13.05.2014 թ.	
5	Վայք	22.05.2014 թ.	
6	Արթիկ	20.06.2014 թ.	
7	Երևան	09.09.2014 թ.	
8	Վանաձոր	07.06.2016 թ.	

Դաշնագրի մասնակիցները Հայաստանում՝ պարտավորություններ 30% մինչև 2030թ.

Համայնք		Ստորագրում	ԿԷԶԳԾ-ի կարգավիճակը
1	Տաշիր	15.04.2016 թ.	Տվյալների հավաքագրում
2	Կապան	15.06.2016 թ.	
3	Ալավերդի	16.06.2016 թ.	
4	Փարաքար	11.08.2016 թ.	
5	Գորիս	15.11.2016 թ.	
6	Ախթալա	14.03.2017թ.	
7	Մասիս	16.06.2017թ.	
8	Գավառ	19.06.2017թ.	
9	Իջևան	28.06.2017թ.	

Կասեցված անդամակցության համայնքները Հայաստանում

Համայնք		Ստորագրում	ԿԷԶԳԾ-ի կարգավիճակը
1	Գյումրի	13.06.2014 թ.	Մասնակցությունը կասեցված է
2	Դիլիջան	27.06.2014 թ.	
3	Աշտարակ	04.12.2014թ.	
4	Էջմիածին	04.05.2016 թ.	

Անդամակցությունը կարող է վերականգնվել միայն
ԿԷԶԳԾ-ի ներկայացման և հաստատման դեպքում:

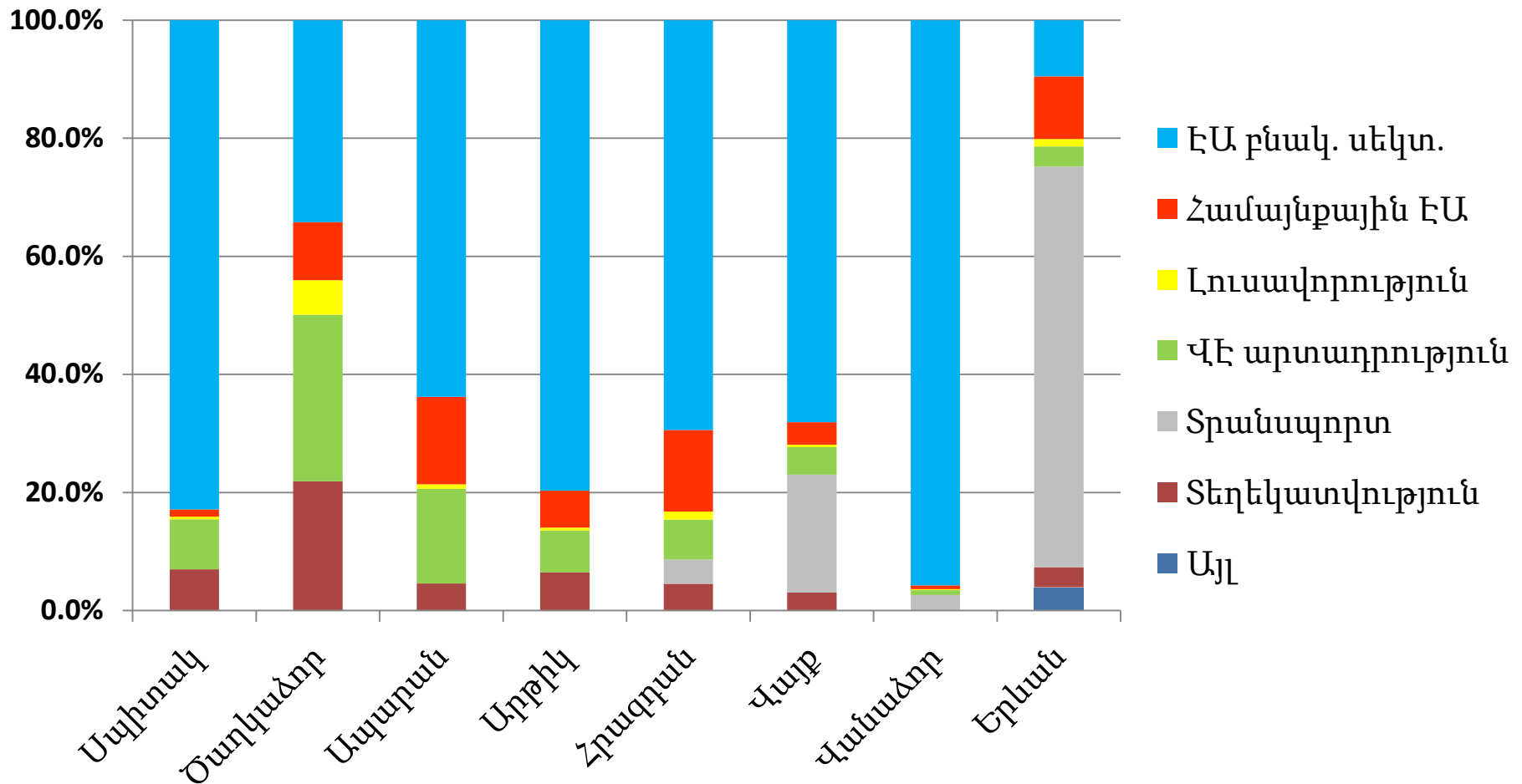

Հաստատված գործողությունների ծրագրեր ունեցող 8 համայնքների հիմնական թիրախները մինչև 2020թ.

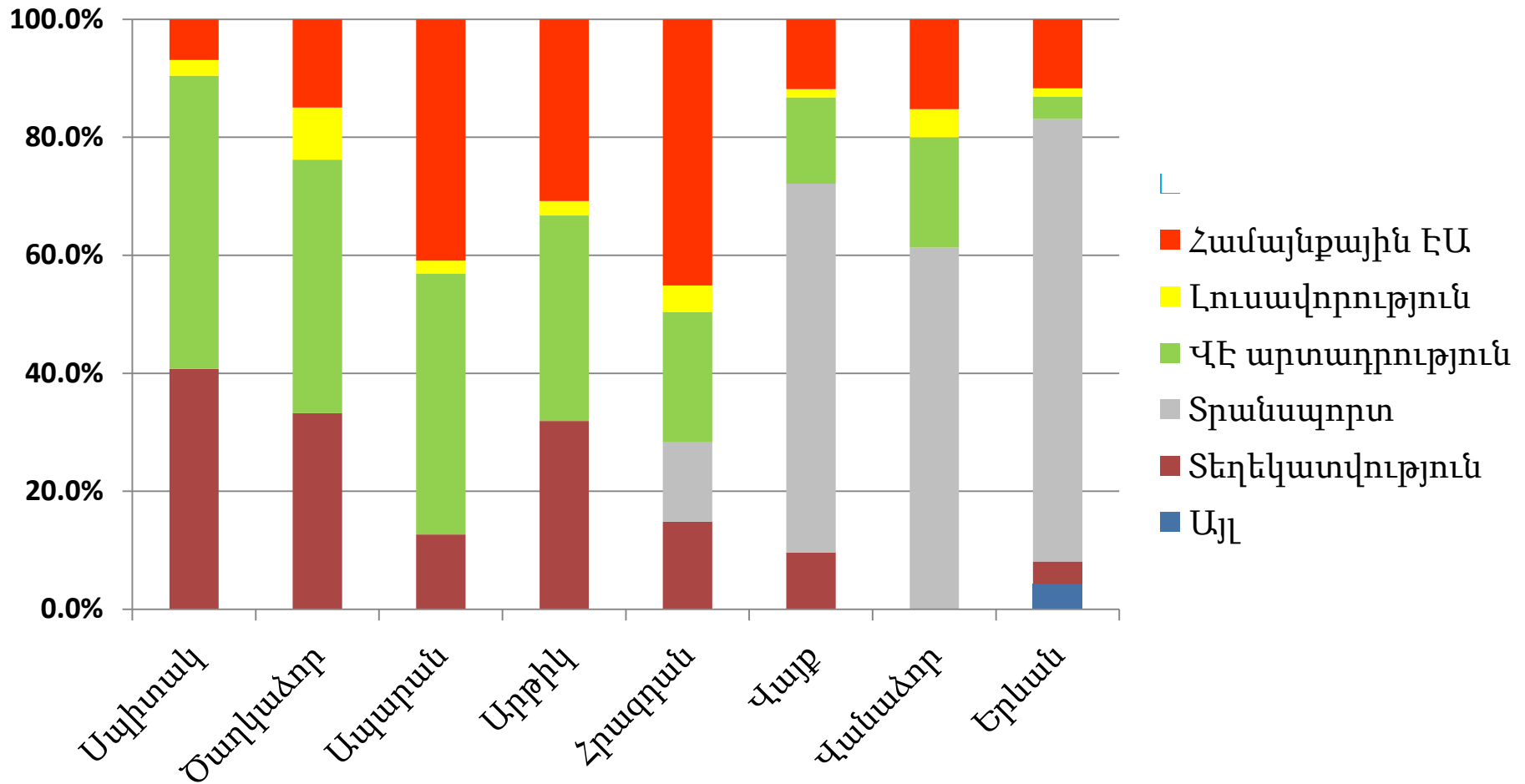

#	Համայնք	Բնակչու- թյուն	Մարզ	Գումարային տարեկան էներգա- խնայողություն (ՄՎտժ)	Ջերմոցային զազերի տարեկան կրճատում (տCO2)	Ներդրում մլն €
1	Ապարան	6,500	Արագածոտն	3209.2	781.06	0.66
2	Արթիկ	19,500	Շիրակ	13149	2825	2.04
3	Հրազդան	42,000	Կոտայք	28350.8	6617.04	5.24
4	Սպիտակ	18,200	Լոռի	9612.26	2297.6	1.95
5	Ծաղկաձոր	1,700	Կոտայք	2475.11	447.2	1.21
6	Վանաձոր	86,200	Լոռի	47353.4	10022.57	5.01
7	Վայք	5,900	Վայոց Ձոր	7430.05	1776.99	1.34
8	Երևան	1,077,400	Երևան	466464.27	236532	279.1
	Ընդամենը	1,257,400		578044.09	261299.46	296.3

8 համայնքների գործողությունների ծրագրերում առաջարկվող ԷԱ/ՎԷ միջոցառումները (ներառյալ բնակելի սեկտորը)

8 համայնքների գործողությունների ծրագրերում առաջարկվող ԷԱ/ՎԷ միջոցառումները (առանցքայինների սեկտորի)

Գործողությունների ծրագրերի մշակման և իրականացման հիմնական խոչընդոտները

- Կայուն էներգետիկ զարդացման քաղաքականության / ռազմավարության (ԿԷԶԳԾ/ԿԷԶԿՊԳԾ) մշակման ՏԻՄ անբավարար կարողությունները.
- Ֆինանսական կառույցների համար գրավիչ ծրագրային առաջրկների և հայտերի մշակման, ինչպես նաև ծրագրերի իրականացման անբավարար կարողություններ.
- “Սահմանափակ” էներգասպառում համայնքային և բնակելի սեկտորներում, ինչը նվազեցնում է ԷԱ բնագավառում ծրագրերի իրագործելիության ներուժը.
- Խոշոր ենթակառուցվածքներ չունեցող միջին և փոքր համայնքների “վարկային միջոցների իրացման” սահմանափակ հնարավորությունները.
- Ֆինանսական միջոցների սահմանափակ հասանելիությունը.
- Մասնավոր սեկտորի սահմանափակ ներգրավվածություն բարձր ռիսկայնության հետևանքով:

Շնորհակալություն

www.soglasheniemerov.eu
www.eumayors.eu

With the support of the European Union